

(דוחק לומר דמש"כ הרמב"ם לפי שאינם עשויין לדירת קבע אמור על צ' כוונות) ולפי' יולא שהדרים בקביעות שפיר חייבים במזבח.

ומהא דעירוצין מ"ג א' ו' צ' דנחלקו אי מחילות ספינה אית לכו תורת מחילה או לא משום דלהבדיל מים עבדי וקיי"ל בתם דהוי מחילות אין ראייה לענינו דהוי דהויין מחילות מ"מ אין ראייה דמקרי דירה ח"פ וא"ל לפני. ומהא דמבואר בעירוצין י"ב צ' דצית שצספינה בעומדת בתוך שבעים אמה ושירים לעיר אינה מתעצרת עם העיר אין ראייה כלל שהצית שצספינה אינה דירה דאפי' את"ל שגחשצת דירה גמורה מ"מ אינה כחלק מעיר זו כיון דעומדת במים ועשויי לברות וכ"ז פשוט.

ולכאורה היה אפשר להציל ראייה לדין הרמב"ם ז"ל דצית שצספינה פטורה ממזבח מהא דמבואר בשצת דף פ"ג דספינה טהורה היינו דאינה מקבלת טומאה ומפרש בגמרא תניא חנניה אומר נלמד משק מה שק מיעלעל מלא וריקן אף כל כו' לאפוקי ספינה דאינה מיעלעלת מלאה וצתוס' שם וצמנחות דל"א ד"ה שידה כו' הקשו דהא ספינה עשויי למדרס דהיינו לישיב שמה וכל העשוי למדרס מק"ע אע"פ שאינו מיעלעל מלא וריקן כשק דהא אפילו פשוטי כל"ע מקבלין טומאה בדחזי למדרסות כמבואר בצבורות דל"א (וע"ש שתירצו צתירון הראשון דאירי צספינות שתיקקן לסחורה דלא הוי מיוחד למדרס) וכתבו החוס' וז"ל ועוד נראה דאפילו עיקרו עשוי להעביר צנ"א מעיר כגון שידה למרכבת נשים לא חשיב מדרס כיון דלא עבדא להיות נשען עלי' אלא ללכת ממקום למקום מידי דהוה אלקטמין כיון דאינו עשוי להנחת מדרס מידי דהוה אסולס דממעט צפרשת ציום השמיני כו' והיינו

(ד) בדף מ' אלא לכן כיון דאפשר צמינו לא, כדרי"ל כו' ע"י חוס' ד"ה כיון מ"ש לתוך הא דאמר' לעיל דחוטוי פשתן פוטרין בשל אמר וברי אפשר צמינס וע"י מש"כ בזה צע"י צקהלות יעקב יצמות ס"י א'.

סימן כו

בדין הבית שבספינה לענין מזוזה ועירוב

כתב הרמב"ם ז"ל פ"ו מהלכות מזוזה ה"ט סוכה החג צחג וצית שצספינה פטורין מן המזוזה לפי שאינן עשויין לדירת קבע עכ"ל והכ"מ לא הראה מקור הלכה זו והצ"ח סימן רפ"ו כתב שמ"כ שהיא חוספתא, ולל"ע צהא דצית שצספינה מקרי שאינו עשוי לדירת קבע אם זהו מפני שהוא דירת עראי שהרי אינו מתכוין לדור שם אלא יושב שם צשציל לעבור צו ממקום למקום ולפי זה רצ החוצל והפועלים שדרים שם בקביעות עם צני ציתם ויש להם חדרים מיוחדים לדירה שפיר חייבים צמזוזה או דנאמר דגוף הספינה אינה נקראת דירת קבע משום שעשויי לברות ואינה מחוצרת צקביעות למקום אחד (ולפ"ז תרי גווני "אינס עשויים לדירת קבע" הם דודאי מש"כ הרמב"ם ז"ל גצי סוכה ענין אינו עשוי לדירת קבע היינו משום שאינו אלא לזמן קצר דשצעת ימי החג) ולפ"ז גם הדרים צספינה צקביעות פטורין מן המזוזה, ולא מלאחי גילוי לדין זה צהדיא, אלא דמכיון דכולל הרמב"ם ז"ל דין צית שצספינה עם סוכה החג וכתב על שניהם העטם לפי שאינם עשויים לדירת קבע ומכיון דלענין סוכה צרור דכוונתו ז"ל הוא מפני שאינה אלא דירת ינראי מסתבר שה"ע זהו הכוונה והעטם צצית שצספינה

טעמא משום דאינו עשוי (הכולם) להנחת מדרם אלא לירד בו ולעלות עכ"ל ולפי"ז י"ל דכמו לענין מדרם אפי"פ שהספינה עשויה להיות מדרם להנוסעים זה מ"מ מאחר שאין הכוונה להנחת מדרם אינו נקרא מיוחד למדרם ה"י מה"ע גופא אפי"פ שהספינה עשויה לדירת הנוסעים מ"מ כיון שאינו עשוי להנחת דירה אלא כדי לעבור בו ממקום למקום לא שמה דירה ומש"ה פטור ממזוזה. והדברים לכא"י ק"י ומה לענין מדרם דלא צעין שיהא מיוחד לאדם אחד בקציעות דגם כסא המיוחד לישיבה לכל הבא לישב עליו נמי מקרי מיוחד למדרם כיון שעכ"פ מיוחד לישיבה ואין אומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו, ומ"מ ספינה לא נחשבת עשוי למדרם אפי"פ שצאמת עשויה להיות תמיד מדרם לאנשים צאח"ז והיינו להנוסעים דמ"מ לאו בשביל הנחת מדרם עשוי אלא בשביל העצרתם כש"כ גצי מזוזה דצעין מיוחד לדירה ממש לאדם אחד ולא מהני כשמיוחד לדירה תמיד בשביל אנשים הרבה צאח"ז וכמזוזה צהדיא בגמ' דהדר צפונדק פטור ממזוזה כל שלשים (וכתבו תוס' דגם אח"כ חייב רק מדרבנן) כש"כ ד"ל דצספינה שאינה עשוי להנחת דירה לא מחשב מיוחד לדירה, אצל מרהיטת דברי הרמב"ם ז"ל שכתב טעם אחד לסוכת החג ולצית צספינה לפי שאינם עשויים לדירת קבע משמע שר"ל שאינה עשויה לדירת קציעות אלא דרך עראי לזמן של שעת העברה ממקום למקום וכש"כ לעיל, ולא מטעם שאינו עשוי להנחת דירה.

והנה לענין עירוב פסק הרמ"א ז"ל צסימן שס"ו סעיף צ' דצתים צספינה צריכים עירוב והוא צצ"י צשם צצה"ל וז"ל ה"צה"ל תוספתא צתים צספינה צריבין עירוב ושאר שאין להם צתים הרי הם כשרויין צחלר וע"ש והיינו דהספינה עלמה נדונה כחלר והצתים שבה הרי הם צצתים

שצחלר וכל שיש לו צית מיוחד צריך להשתתף בעירוב להחיר הטלעול מצתים להספינה. והנה מזוזה צדצרי הרמב"ם ז"ל דצית צספינה פטור ממזוזה וכנ"ל וכאן מזוזה דחייצ"י בעירוב, ולכאורה ל"ע דהא צגמרא מוכה דדין צית למזוזה ודין צית לעירוב שזין דציומא י' אמרי קסצר ר"י כל צית שאינו עשוי לימות החמה ולימות הגשמים אינו צית ואקשינן עלה מדאמר ר"י דסוכת החג צחג קוצעת למעשר ותני עלה ר"י מחייב בעירוב וצמזוזה וצמעשר וכ"ה מדרבנן צשלמא עירוב ומזוזה איכא למימר מדרבנן אלא מעשר מי איכא למימר מדרבנן כ"י ע"ש היטב (ומסקינן דהא דמחייב ר"י סוכת החג צחג משום דלטעמי' איזיל דקסצ' סוכה דירת קבע צעין והא דפטר לשכת פרהדרין ממזוזה זהו משום דדירה צע"כ ל"ש דירה) ומדקאמר ר"י מחייב סוכת החג צחג בעירוב וצמזוזה וצמעשר וכדמסקינן טעמא דר"י משום דקסצר סוכה דירת קבע, משמע צהדיא דרבנן דפלגי אדרי"י פטרי צין מעירוב וצין ממזוזה וצין ממעשר והכל מטעם דסוכה הוי דירת עראי, וכ"כ המג"א צסימן ש"ע סק"צ דהדר צסוכת החג צחג אינו אוסר וא"ל לת צעירוב והיינו משום דקיי"ל כרבנן דפלגי אדרי"י דפטרי מעירוב ומה"ע נמי פסק הרמב"ם ז"ל דסוכת החג צחג פטור ממזוזה, הרי דלענין סוכת החג דמי עירוב למזוזה דמשום דלא נחשב דירת קבע פטור מעירוב וממזוזה, וכן צסוכה ד"ג לענין צית שאין בו דע"ד תניא ה"ם דאינו נדון כצית לענין עירוב מזוזה נגעים ומעקה ע"ש והכל מטעמא דלאו צית הוא ומ"ש דלענין צית צספינה יש חילוק מדין מזוזה לדין עירוב דחייב בעירוב ופטור ממזוזה כמשנ"ת והרי הרמב"ם ז"ל צדין המזוזה כ"ל צית צספינה עם סוכת החג צחג דצשניהם טעם אחד שהם אינם צכלל צית לפי שאינם עשויין לדירת קבע.

וּנְרָאָה דְלִקְיָא דְאֵעִיפּ דְלַעֲנִין סוּכַת הַחַג
שׁוּן דִּין הָעִירוּב וּדִין הַמַּזְחָה לַפְטוֹר
מִיָּמָה לַעֲנִין צִית שְׁבַסְפִּינָה שְׁפִיר חֲלוֹק עִירוּב
מַמְזוּחָה, אֵעִיפּ שְׁהַרְמָצִים זִ"ל כּוֹלָל פְּטוֹר
מַזְחָה מִסוּכַת הַחַג וּמִצִּית שְׁבַסְפִּינָה צַעַם
אֶחָד לְפִי שְׁאִינִם עֲשׂוּיִן לְדִירָת קֶצֶע, דִּהֵן
אִמַּת דְּצַחְרוּוִיָּהּוּ צַעֲמִין שִׁיבִיו דִּירָת קֶצֶע,
וְעֵרָאִי פְטוֹר צַשְׁנִיכָם, מִיָּמָה יֵשׁ חִילוֹק צַמְחֹת
הָעֵרָאִי, דִּהֵא לַעֲנִין מַזְחָה צַעֲמִין שִׁיבִיא
הַצִּית דִּירָת קֶצֶע לְאָדָם מִיּוֹחַד דְּאִילוּ הוּא
דִּירָת קֶצֶע לְהַרְצָה חֲנֻשִׁים צִזְאָחִי"ז פְּטוֹר
מַמְזוּחָה כַּמְצוֹרֵר צַמְחֹת דְּמִי"ד דִּהֵדֵר
צַפּוֹנְדֵק צִאֲיִי כָל ל' יוֹם פְּטוֹר מַמְזוּחָה וְהוּא
לְפִי שְׁלֹאדָם זֶה אִינוּ דִּירָת קֶצֶע וּמַזְחָה חוּצָה
הָדֵר הוּא, אֲבָל לַעֲנִין עִירוּב אִי"ל שִׁיבִיא קֶצֶע
לְאָדָם אִי רַק שְׁעָלָם הַצִּית יִהְיֶה דִירָת קֶצֶע
וְאִפִּי מִיּוֹחַד לְדִירָת כַּמָּה צִנִּי"א צִזְאָחִי"ז
חִיִּיב צַעֲמִירוּב דִּהֵא הָדֵר צַפּוֹנְדֵק חִיִּיב
צַעֲמִירוּב אִם יֵשׁ לוֹ חֵדֵר מִיּוֹחַד וְכַדְאֲמִרִין
צַעֲמִירוּבִין דְּעִי"צ גְּצִי חֲמֵשׁ חֲצוּרוֹת שֶׁשָּׁבְתוּ
צַטְרַקְלִין עִי"ש וְעַתּוֹס' דִּסִּי"א אִי דִי"ה אִיקְלַעֲי
לַפּוֹנְדֵק וְכִי"פ הַרְמִי"א צִסִּי"א שִׁי"ע סִי"ה דְּכַשְׁכוֹלֵן
אֲוֵרְחִין אֲוֵרְחִין הֵם זֶה עַל זֶה עִי"ש וְאֵעִיפּ
שְׁבַסְפִּינָה הַחַג שְׁאִינוּ עֲשׂוּי אֲלֵא לִז' יָמִים
אִינוּ דִירָת לְהַתְחִיִּיב צַעֲמִירוּב מִיָּמָה פּוֹנְדֵק
חִיִּיב דְּדוֹקָא סוּכַת הַחַג שְׁבַסְפִּינָתוֹ שֶׁל הַצִּית
אִינוּ לְקֶצֶע מִשׁוּ"ה אִין זֶה דִירָת לַעֲנִין עִירוּב
אֲבָל פּוֹנְדֵק שְׁבַסְפִּינָתוֹ שֶׁל הַצִּית עֲשׂוּי לְדִירָת
קֶצֶע אֲלֵא שְׁהַחֲנֻשִׁים מַתְחַלְפִּים כִּהִי"ג
מַחֲשָׁצ שְׁפִיר דִירָת אֵעִיפּ שְׁהַגְצָרָא אִינוּ
קֶצֶע צו דְּמִי"מ הַצִּית הוּא צִית קֶצֶע לְדִירָת
וּמִמִּלְאָה לַעֲנִין צִית שְׁבַסְפִּינָה נְמוּ מַתְחַלֵּק
דִּין הָעִירוּב מִדִּין הַמַּזְחָה דִּהֵאִי צִית
שְׁבַסְפִּינָה נְמוּ דְּמִי לַפּוֹנְדֵק שְׁהֵרִי הַצִּית
שְׁבַסְפִּינָה מִיּוֹחַד הוּא לְדִירָת תַּמִּיד אֲלֵא
שְׁהַחֲנֻשִׁים הַדִּיירִים שְׁצוּ מַתְחַלְפִּים וּפְטוֹר
לַעֲנִין מַזְחָה כְּדִין הָדֵר צַפּוֹנְדֵק (וְאִפְשָׁר
דְּכֹאֵן צִצִּית שְׁבַסְפִּינָה אֲפִילוּ יוֹשֵׁב שֶׁם יוֹתֵר
מִל' יוֹם כְּגוֹן שְׁנוֹסֵע לְדֶרֶךְ רַחוּקָה נְמוּ פְטוֹר
דִּישִׁיבְתוֹ מוֹכַחַת שְׁאִינָה אֲלֵא יִשִּׁיבָה עֵרָאִי

וְלֵא דְמִי לַפּוֹנְדֵק שְׁכַשְׁדֵּר שֶׁם שְׁלוֹשִׁים יוֹם
נִרְאָה כְּדֵר שֶׁם צַקְצִיעוֹת) אֲבָל צַעֲמִירוּב שְׁפִיר
חִיִּיב כְּדִין דֵּר צַפּוֹנְדֵק דְּחִיִּיב צַעֲמִירוּב וְהֵאִי
נוֹסֵע צַסְפִּינָה לֹא גֵרַע מִדֵּר צַפּוֹנְדֵק כְּנֻלַּעֲנִי"ד
צִירוּרָא דְּמִילְתָּא וְהֵא דְּמִדְּמִי לֵה הַרְמָצִים
זִ"ל לְסוּכַת הַחַג וּצִית שְׁבַסְפִּינָה צִיחַד הִיִּינוּ
לְגִצִּי מַזְחָה שְׁבַסְפִּינָה שְׁהַגְצָרָא יִהְיֶה דֵּר צו
צַמִּיּוֹחַד צַקְצִיעוֹת וּצִזָּה שׁוּן סוּכַת הַחַג
וְהַצִּית שְׁבַסְפִּינָה שְׁאֲלָל הַגְצָרָא הַמִּיּוֹחַד הַזֶּה
אִינוּ דִירָת קֶצֶע לֹא כֹאֵן וְלֹא כֹאֵן וְכַמְשִׁנִּית.

וְעִי"פ מִשְׁנִי"ת יוֹלָא דְּצִמְחָת עָלָם הַצִּית
שְׁבַסְפִּינָה נַחֲשָׁצַת שְׁפִיר דִירָת קֶצֶע
דְּמַחֲיִיבִית צַעֲמִירוּב וְהֵא דְּפְטוֹר מַמְזוּחָה אִינוּ
מַחֲמַת רִיעוּתָא שֶׁל הַצִּית אֲלֵא מַחֲמַת שְׁזֵה
הָאָדָם הַיּוֹשֵׁב שֶׁם צַשְׁכִּיל לַעֲצוֹר מִמְקוֹם
לְמִקוֹם אִינוּ דֵּר שֶׁם דֶּרֶךְ קֶצֶע וְלַעֲנִין מַזְחָה
צַעֲמִין דִירָת קֶצֶע לְאָדָם מִיּוֹחַד, וְאִי"כ יוֹלָא
לְפִי"ז לַעֲנִין שְׁאֲלַחְנוּ צַדִּיק רַב הַחוּבָל
וְהַפּוֹעֲלִים הָדָרִים שֶׁם צַקְצִיעוֹת וִישׁ לֵהם
חֲדָרִים מִיּוֹחַדִּים דִּהֵדַעַת נוֹתָן שְׁחִיִּיבִים
צַמְזוּחָה דִּהֵא כַּמָּה שְׁמָה צִדִּיקָה קֶצֶע וְלֹמַר
דְּעָלָם הַסְפִּינָה לֹא מַחֲשָׁצ צַשֵּׁם דִירָת לְפִי
שְׁאִינָה קֶצֶע צֶאֱרָן זֶה אִינוּ לְכַאֲוֵרָה
כְּדַמְזִיכָה מֵהֵא דְּצִית שְׁבַסְפִּינָה חִיִּיב צַעֲמִירוּב
וְאִי הוּי גְרִיעוּתָא צַעַלָם שֶׁם צִית הִיֵּה לוֹ
לַפְטוֹר גַּם מַעֲמִירוּב כְּמוּ צִית שְׁאִין צו דְּעִי"ד
שְׁפְטוֹר מַעֲמִירוּב גִּי"כ, הַכֹּלָל דִּהֵדַעַת נוֹטָה
דִּהֲדָרִים צַסְפִּינָה צַקְצִיעוֹת חִיִּיבִים צַמְזוּחָה
וּמִיָּמָה לַעֲנִין צִרְכָּה עַל קֶצֶעַת הַמַּזְחָה לִי"ע
עוֹבָא מֵאַחֵר דִּלֵּא מֵאַחֵר מְפֹרֵשׁ צַפּוֹסְקִים
דִּין זֶה.

כִּי"ז כְּתַצִּית צַשְׁכִּזֵּר הַיָּמִים וְנִדְפָס צַקְבִּי
חִי"ג סִימֵן עִי"ו צַשְׁנָת תַּשִּׁי"א, וְשׁוּב
הָעִירוּבִי צִזָּה צִנִּי מֵהֵרִי"ת שְׁלִיעִי"א מִדְּבָרִי
הַרְמָצִים זִ"ל פִּי"א מֵהֲלָכוֹת צִרְכוֹת הִי"צ
שְׁכַהֲצ וְזִ"ל יֵשׁ מִיָּע שְׁאֲדָם חִיִּיב לְהַשְׁתַּדֵּל
כִּי וִישׁ מֵלֹא שְׁאִינָה חוּצָה אֲלֵא דוֹמִין לְרִשׁוֹת
כְּגוֹן מַזְחָה וּמַעֲקָה שְׁאִין אֲדָם חִיִּיב לְשַׁכּוֹן
צִצִּית הַחִיִּיב צַמְזוּחָה כְּדִי שִׁיעֲשֶׂה מַזְחָה

זדה"צ הא איבא מעילה ולמ"ל ילפותא למעילה משום דאיכרי חטאת) ותירצו וי"ל דאיטריך למועל אחר מועל (דליתא בקדשי זדה"צ) והק"א חמה בזה דמאיזו טעם יהא זה מועל אחר מועל והא טעמא דיש מועל אחר מועל צדכמה וכל"ש הוא מפני שאין להם פדיון וצבאר קדו"ד אין מועל אחר מועל וגם רבנן מודים לכלל זה שיוצא לחולין ע"י פדיון ה"נ יוצא לחולין ע"י מעילה וכדתנן צמעילה דף י"ט רבי אומר כל דבר שאין לו פדיון יש בו מועל אחר מועל וגם רבנן מודים לכלל זה (ובגמ' מפרש התם צמאי פליגי ע"ש) וכיון דפרה נפדית בלא מום כגון אם מלא אחרת נאה ממנה וכש"כ הכא דלר"ש קיימין והוא אמר דפרה נפדית אפי' על מערכתה ה"נ יוצא לחולין ע"י מעילה ומה שיך זה מועל אחר מועל ע"ש בק"א.

ונראה בזה דהתוס' צפ"ק דחולין ד"א וצ"י אין מעמידין דכ"ג עמוד בזה דאמרין התם דפרה אדומה דינה כקדשי מצבה ואמר' טעמא משום דחטאת קרייה רחמנא ולענין כמה דברים היו כקדשי זדה"צ דאמר' פרה קדשי זדה"צ היא והריעצ"א ז"ל צ"י אין מעמידין שם אהא דמצואר התם דרביעא ויוצא דופן פסולין צפרה אדומה משום דחטאת קרייה רחמנא כתב וז"ל שאני פרה דחטאת קרייה רחמנא וא"ת לגבי פדיון צמוס וגבי העמדה והערכה (דדינה כקדשי זדה"צ כמצואר צפ"ק דשצועות) נימא הכי דחטאת קרייה רחמנא (וידי' דינה כקדשי מצבה) וי"ל דלא קריי רחמנא חטאת אלא כשאתה עושה ממנה פרה ולא כשאתה צא לפדותה דהכי כתיב למי נדה חטאת היא לומר דכשידי' למי נדה היא כחטאת לכל פסולין שבה וכן נראה מפירש"י ז"ל וכן פרשו צה"ס עכ"ל (והוצא צספר דבר אצרכס סי' ז).

אלא אם ראה לשכון כל ימיו באוהל או צספינה ישב וכי' הרי לכאורה מצואר להדיא וגם כשישב כל ימיו צספינה (דמשמע צספינה אחת ולא שיעצור תדיר מצפינה לספינה) נמי פטור אע"פ שידור שם צקציעות ויפה העיר וכן העירוני עוד אחז תלמידי חכמים שיחי' מדברי הרמב"ם ז"ל אלו אך נראה דראה מוכרחת אין כאן די"ל שכוונת הרמב"ם ז"ל היא משום דסתם בית שצספינה אין צו התנאים הגדרשים לחיוב מצוה דהיינו העשרה תנאים שהזכיר הרמב"ם ז"ל צפ"י מהלכות מצוה, וכגון הא דלריך שיבא צו ד"א על ד"א וסתם חדרים שצספינה קטנים עוצא וכמו שהזכיר הרמב"ם ז"ל דיכול לדור באוהל ויפער ממצוה והרי לא כתב צהלכות מצוה דין מיוחד שהאוהל פטור ממצוה רק הכוונה כאן משום דסתם אוהל אין צו התנאים הגדרשים לחיוב מצוה דלכא"י אילו היה צהאוהל כל התנאים שצריכים למצוה, שיהיה דע"ד עם משקוף ומזוזות ודלתות ועשוי לדירת קצע היתה שפיר חייבת אע"פ שהתקרה היא משל לצדים ועורות ולי"ע. ומ"מ מודינא דפשטות דברי הרמב"ם ז"ל צהלכות צרכות הנ"ל מורים יותר שהבית שצספינה פטור ממצוה גם כשדרים שם צקציעות ויש לו תנאים הגדרשים צבית לחיוב מצוה ולהלכה ל"ע בזה והש"י יאיר עינינו צחורה"ק.

סימן כז

בענין מעילה בפרה אדומה

מנחות דנ"א חטאת היא מלמד שמועלין בה (צפרה אדומה) והתוס' צדי' חטאת מלמד שמועלין בה הקשו דתיפוק ל' דהיא קדשי זדה"צ (ובכל קדשי